

3347

UCHWAŁA Nr XXII/147/09 RADY GMINY ZAKRZEWO

z dnia 29 września 2009 r.

w sprawie: przyjęcia „Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Zakrzewo na lata 2009-2012”

Na podstawie art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. nr 162, poz. 1568 ze zm.)¹ oraz po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu Rada Gminy Zakrzewo uchwala, co następuje:

§1. Przyjmuje się do realizacji „Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Zakrzewo na lata 2009-2012”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Zakrzewo.

§3. Uchwała wchodzi w życie po 14 dniach od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący
Rady Gminy Zakrzewo
(-) mgr Krzysztof Doroszuk

Załącznik
do uchwały nr XXII/147/09
Rady Gminy Zakrzewo
z dnia 29 września 2009 r.

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY ZAKRZEWO NA LATA 2009-2012

1. WSTĘP

1.1. Cel opracowania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami

Rozwój gminy w swojej istocie powinien opierać się na jej zasobach i walorach. Wykorzystanie zarówno zasobów środowiska przyrodniczego, jak i środowiska kulturowego powinno stanowić jeden z priorytetów polityki gminnej. Procesy rozwojowe gminy należy tak formułować, ażeby umożliwić dalsze istnienie oraz wzbogacanie materialnego dziedzictwa kulturowego.

Dziedzictwo kulturowe stanowi nie tylko o jakości krajobrazu, ale także o atrakcyjności gminy, może stać się bazą w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości lokalnej.

„Gminny Program Opieki nad Zabytkami”, zwany dalej „Programem” odnosi się do sfery działań prorozwojowych gminy, która ma na celu poprawę funkcjonowania dziedzictwa kulturowego, decydującego w znacznym stopniu o zasobach i walorach gminy.

Celem Programu jest określenie zadań do realizacji na najbliższe lata w zakresie opieki nad zabytkami, ich ochrony przed dewastacją, rewitalizacja poszczególnych obiektów, wspieranie działań właścicieli zabytków nad ich właściwym utrzymaniem.

Do istoty Programu należy też włączenie społeczności lokalnej, w różnych formach życiowej aktywności (praca zawodowa, działalność społeczna, działania wynikające z prawa własności lub użytkowania obiektów zabytkowych) zaangażowanej w opiekę nad zabytkami.

Jednym z założeń Programu jest łączenie aktyw-

nej ochrony zabytków, ich wyeksponowanie oraz wzbudzanie zainteresowania nie tylko obiektami wpisanymi do rejestru zabytków, ale także historią i kulturą materialną gminy zapisaną w dziełach architektury i budownictwa o znaczeniu lokalnym. To zadanie będzie realizowane poprzez przekazanie mieszkańcom gminy podstawowych informacji o budowlach objętych ochroną i opieką, a znajdujących się w zasobie gminnej ewidencji zabytków. Utworzenie gminnej ewidencji zabytków będzie pierwszoplanowym zadaniem Programu. Ewidencja, w postaci kart adresowych, zostanie założona w porozumieniu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków.

Działania organów gminy w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami będą opierały się także na współpracy z właścicielami zabytków oraz z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków. Współpraca ta winna przynieść wymierne korzyści w celu zachowania dziedzictwa kulturowego gminy dla przyszłych pokoleń.

1.2. Podstawa prawna opracowania Programu

Kultura, najczęściej rozumiana jako całokształt duchowego i materialnego dorobku społeczeństwa, jest jednym z głównych czynników rozwoju.

Zabytki - materialne i niematerialne dobra kultury, stanowiące ważną część dziedzictwa kulturowego zostały objęte, ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek Państwa (art. 5 Konstytucji RP).

Na mocy art. 126 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 238, poz. 2390; z 2006 r. , Nr 50, poz. 362, Nr

126, poz. 875, z 2007 r. Nr 192, poz. 1394, z 2009 r. Nr 31, poz. 206) z dniem 17 listopada 2003 r. w art. 7 ust. 1 pkt 9 ustawy o samorządzie gminnym nastąpiło poszerzenie zakresu zadań własnych gminy o ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.

Sporządzenie Programu, będącego istotnym instrumentem ochrony zabytków należy do ustawowych obowiązków samorządu gminnego, o czym stanowi art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 ze zm...), zwanej dalej „ustawą o ochronie zabytków”.

Uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami znajdują się w szeregu obowiązujących ustaw. Są to, m.in.:

- 1) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 ze zm... z 2007 r. Nr 191, poz. 1374)
- 2) ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92, poz. 880 ze zm.... z 2009 r. Nr 18, poz. 97),
- 3) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 ze zm.... z 2009 r. Nr 42, poz. 335 i 340),
- 4) ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717 ze zm..... z 2008 r. Nr 220, poz. 1413),
- 5) ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118, ze zm....z 2009 r. Nr 31, poz. 206).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i bibliotekach określone zostały w ustawach:

- 1) z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24 ze zm....z 2007 r. Nr 136, poz. 956),
- 2) z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. Nr 85, poz. 539 ze zm.... z 2006 r. Nr 220, poz. 1600).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U z 2006 r. Nr 97, poz. 673 ze zm.... z 2009 r. Nr 39, poz. 307).

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków nałożyła szereg obowiązków na organy samorządu terytorialnego, do których należy:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie,
- 2) uwzględnianie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- 3) podejmowanie działań zapobiegających powstawaniu zagrożeń, niszczeniu i niewłaściwemu korzystaniu z zabytków, które mogą spo-

- wodować uszczerbek dla wartości zabytków,
- 4) zabezpieczanie elementów wyposażenia zabytków przed kradzieżą, zaginięciem lub nielegalnym wywozem za granicę,
- 5) kontrolowanie stanu zachowania i przeznaczenia zabytków,
- 6) określenie przez organ stanowiący gminy zasad przyznawania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane,
- 7) wyeksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego oraz podejmowania działań, które zwiększą ich atrakcyjność dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych,
- 8) stworzenie odpowiednich warunków współpracy z właścicielami, które wyeliminują sytuacje konfliktowe powstałe w wyniku wykorzystywania tych zabytków,
- 9) prowadzenie gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków,
- 10) sporządzanie na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami,
- 11) składanie przez wójta co 2 lata radzie gminy sprawozdania z realizacji Programu.

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

2.1. Relacje Programu ze Strategią Rozwoju Województwa Wielkopolskiego

„Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2020” jest dokumentem opracowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego dnia 19 grudnia 2005 r.

Strategia określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa. Ustalenia zawarte w w/w dokumencie stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, przez co mają bezpośredni wpływ na zachowanie i poprawę krajobrazu kulturowego.

Celem głównym „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego” jest poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców. Ma być on realizowany przy pomocy celów strategicznych i operacyjnych. Największe znaczenie dla dziedzictwa kulturowego ma cel strategiczny: Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku, który osiągnięty będzie przez realizację celów operacyjnych, w tym celu operacyjnego: wzrost znaczenia i zachowania dziedzictwa kulturowego.

„Dziedzictwo kulturowe w rozwoju Wielkopolski pełni kilka funkcji. Jest ono czynnikiem integracji społecznej, stanowi instrument promocji regionu oraz przyczynia się do rozwoju gospodarczego, gdyż może być bazą dla turystyki i usług kulturalnych.

Szczególnie ważnym elementem tego dziedzictwa jest wielkopolska kultura przedsiębiorczości. Cel ten realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- inwestycje w instytucje kultury
- ochronę dorobku kulturowego
- wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu
- promocje aktywności kulturalnej mieszkańców”.

2.2. Relacje Programu z planem zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego uchwalony przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr XLII/628/2001 w dniu 26 listopada 2001 r. nie ma rangi prawa miejscowego, jest jednak wiążący, ponieważ:

- jego ustalenia muszą być uwzględnione w uchwalanych przez organy samorządu terytorialnego studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, z którymi z kolei musi być spójny każdy opracowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego,
- w planie zapisane zostają wszystkie zadania rządowe i samorządu województwa służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych ze wskazaniem obszarów, na których przewiduje się realizację tych zadań.

Podstawowym celem planu jest harmonijny i zrównoważony rozwój obszaru całego województwa. Pojęcie „zrównoważony rozwój” łączy w sobie: ład społeczny, ład ekonomiczny, ład ekologiczny oraz najbardziej podkreślony ład przestrzenny wyrażający się dążeniem do harmonijności, uporządkowania i proporcjonalności wszystkich elementów środowiska człowieka.

Plan uznaje, że podstawową zasadą pozwalającą na zachowanie dóbr kultury dla przyszłych pokoleń jest bezwzględne przestrzeganie obowiązującego w tym zakresie prawa. Ochrona dziedzictwa kulturowego powinna być realizowana poprzez właściwe zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej. Plan podkreśla, że elementy naturalne i kulturowe w krajobrazie mogą pozytywnie stymulować inne dziedziny życia jednakże pod warunkiem m.in. właściwego wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego poprzez dostosowanie funkcji obiektów dla turystyki, przez dbałość o stan techniczny i estetykę zabytków i otoczenia.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego przyjęto, że:

- ścisłej ochronie konserwatorskiej powinny podlegać tereny, na których zachowały się

zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków. Celem takich działań jest zachowanie ich historycznego charakteru oraz zapewnienie ochrony i rewitalizacji;

- należy chronić historyczne układy ruralistyczne oraz zespoły sakralne, pałacowo - parkowe, folwarki, zabytkowe budynki mieszkalne, gospodarcze, szkoły, wiatraki, młyny, gorzelnie i inne elementy specyficzne dla architektury wiejskiej np.: krzyże, kapliczki;
- należy przestrzegać wytycznych konserwatorskich w zakresie nie tylko poszczególnych obiektów objętych ochroną, ale również zasad zagospodarowania zabytkowych układów urbanistycznych;
- należy „odkryć” lokalną architekturę wiejską i zapewnić możliwość wprowadzenia tradycyjnych gabarytów, form dachów, detali i rozwiązań materiałowych do obiektów o współczesnych standardach;
- chronić krajobraz, a w rejonach o najwyższych walorach przyrodniczych i kulturowych wykluczyć realizację obiektów, które charakterem kolidują z otoczeniem;
- szanować kształtowaną tradycyjnie różnorodność form osadnictwa wiejskiego;
- wydobyć w układzie przestrzennym elementy kompozycji urbanistycznej: dominat przestrzennych osi widokowych, ekspozycji, dolin, skarp, charakterystycznych form terenowych, grup zieleni, alei.

2.3. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 jest dokumentem opracowanym w związku z Rozporządzeniem Rady (WE) Nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności. Krajową podstawę prawną dla jego opracowania i realizacji stanowi ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (Dz. U z 2006 r., Nr 227, poz. 1658 ze zm.... z 2009 r. Nr 19, poz. 100).

Problemy związane z ochroną dziedzictwa kulturowego zawarte są w VI Priorytecie Programu - „Turystyka i środowisko kulturowe”. Głównym celem priorytetu jest wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego dla zwiększenia atrakcyjności regionu, celami szczegółowymi - wzrost udziału turystyki w gospodarce regionu oraz wzrost udziału kultury w życiu mieszkańców. Jednym z dwóch pól interwencji jest tu - obok wsparcia rozwoju infrastruktury na terenach turystycznych - dziedzictwo kulturowe. W tym przypadku określono dwie kategorie interwencji - Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz Rozwój infrastruktury kulturalnej.

2.4. Inne dokumenty o zasięgu województwa, których problematyka związana jest z dziedzictwem kulturowym

2.4.1. Wielkopolski Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2008-2011

Wielkopolski Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2008 -2011 został uchwalony przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego 17 grudnia 2007 r. i obowiązuje od 1 stycznia 2008 r.

Wielkopolski Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami uwzględnia zabytki występujące na terenie naszej gminy.

2.4.2. Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Wielkopolskim

Strategia Rozwoju Turystyki w Województwie Wielkopolskim została uchwalona przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego 25 czerwca 2007 r.

Jednym z celów opracowania Strategii jest zachowanie zasad zrównoważonego rozwoju regionu, z poszanowaniem przyrody oraz środowiska kulturowego.

Ze Strategii wynika, że powiat złotowski w skład którego wchodzi gmina Zakrzewo, należy do obszarów z elementami kulturowymi o wysokiej wartości w regionie.

2.4.3. Dokumenty związane z ochroną środowiska

Na mocy rozporządzenia nr 1/08 Wojewody Wielkopolskiego z dnia 4 stycznia 2008 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Łobzonki i Bory Kujańskie”. Obszar ten zajmuje powierzchnię 18.850 ha i obejmuje gminy: Lipka, Zakrzewo, Złotów, Łobżenica, Wyrzysk. W skład tego obszaru wchodzi lasy, które zajmują 17.910 ha powierzchni i jeziora o powierzchni 940 ha. W gminie Zakrzewo obszar chronionego krajobrazu zajmuje powierzchnię około 1.400 ha.

3. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY

3.1. Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla gminy

Gmina Zakrzewo (4877 mieszkańców) leży w północno wschodniej części województwa wielkopolskiego w odległości 10 km od Złotowa, na północny wschód od Piły. Sąsiaduje z gminami Lipka, Złotów, Więcbork, Łobżenica. Od południa i zachodu graniczy z Gminą Złotów, od północy z Gminą Lipka, a od wschodu z Województwem Kujawsko – Pomorskim.

Gmina zajmuje obszar 16252 hektarów, z czego 7465 stanowią lasy, a 460 - jeziora. Jest podzielona na 14 sołectw.

Rola Zakrzewa w dziejach Ziemi Złotowskiej jest szczególna. Tutaj w okresie międzywojennym mieściło się centrum życia polskiego całego tzw. Pogranicza.

Gmina Zakrzewo terytorialnie obejmuje obszar Pojezierza Krajeńskiego. Był to teren atrakcyjny dla osadnictwa w pradziejach i we wczesnym średniowieczu. Osadnictwo pradziejowe i wczesnośredniowieczne koncentruje się w obrębie doliny rzeki Głomii i jej różnorodnych dopływów a także na obszarze od Śmiardowa Złotowskiego do Drożysk Średnich. Stanowiska archeologiczne zlokalizowane są w okolicach wsi Stara Wiśniewka, Ługi i Czernice. Najstarsze ślady pochodzą z epoki kamienia z okolic Starej Wiśniewki. Na terenie gminy występują także osady i cmentarzyska z okresu epoki brązu i wczesnej epoki żelaza zlokalizowane w okolicach Nowej Wiśniewki, Starej Wiśniewki i Prochach. Koncentracja osadnictwa wczesnośredniowiecznego występuje w rejonie Starej Wiśniewki, co wiąże się z powstaniem tej wsi.

Pierwsza wzmianka pisana o Zakrzewie pochodzi z 1432 r. Istniała tu wówczas wieś na planie owalniczy.

W 1544 r. jej właścicielami byli bracia Wojciech i Jan Zakrzewscy.

Na początku XVI w. powstała parafia, do której należało szereg wsi w promieniu do 30 km, m.in. Wielki Buczek, Lipka, Radawnica; wieś zamieszkiwało 60 rodzin chłopskich.

Z 1653 r. pochodzi pierwsza wzmianka o szkole i nauczycielu w Zakrzewie. Wieś będąca własnością szlachecką, m.in. w XVIII w. wchodziła w skład dóbr Działyńskich.

Do pierwszego rozbioru Polski wieś przechodziła różne koleje losu, lecz przeważnie należała do Polski. W okresie trzeciej wojny szwedzkiej (tzw. wojny północnej) została w znacznym stopniu zniszczona. W drugiej połowie XVIII w. nastąpiła szybka rozbudowa wsi. Poza kościołem i plebanią istniały w tym czasie: młyn, szkoła, karczma, zamieszkiwało dwóch kowali.

Kiedy nastąpił pierwszy rozbiór Polski, wieś znalazła się w granicach powiatu kamieńskiego (zabór pruski). Rządy pruskie nie przyniosły wsi żadnych korzyści, wręcz ujemnie wpłynęły na życie gospodarcze, zwłaszcza handel i rzemiosło. Polaków zwalniano z urzędów, obsadzając te miejsca Niemcami. W pierwszej połowie XIX w. nasiliła się akcja kolonizacyjna, która spowodowała powstanie znacznych skupisk ludności niemieckiej, zwłaszcza na południe od Zakrzewa (Drożyska Wielkie, Średnie i Małe) oraz w Nowym Zakrzewie.

Zmiany w stosunkach narodowościowych wpłynęły na pobudzenie poczucia narodowego ludności polskiej Zakrzewa. Wieś stała się prawdziwą twierdzą i ostoją polskości na ziemi złotowskiej. Zaczęły powstawać polskie organizacje religijne, kulturalne, a także gospodarcze. Rozgłos wioska zyskała dopiero w latach 20-tych i 30-tych XX wieku, kiedy to zaślęnęła z działalności księdza Bolesława Domańskiego, jednego z najwybitniejszych działaczy Związku Polaków w Niemczech.

Związek funkcjonował na tych terenach w latach

trzydziestych. Do dziś osobę księdza Domańskiego otacza się tu wielkim szacunkiem, jego imię nosi miejscowa szkoła i ulica.

II wojna światowa była okresem walki ideowej i zbrojnej zakrzewian. W okresie tym hitlerowcy „wystawili rachunek” wielu działaczom polskim za ich działalność w obronie polskość. Nastąpiły aresztowania, wysiedlenia i deportacje. Wielu złożyło największą ofiarę – życie – w obozach koncentracyjnych, pod toporami katów hitlerowskich.

29 stycznia 1945 roku po 173-letniej niewoli Zakrzewo było wolne, wróciło do Macierzy.

W wyniku działań wojennych Zakrzewo nie poniosło dużych strat.

W lutym 1946 r. zamieszkiwało tu 844 Polaków i 22 Niemców.

Dzisiaj Zakrzewo swym wyglądem przypomina raczej małe miasteczko niż wieś.

Najcenniejszym zabytkiem Zakrzewa jest kościół ceglano - kamienny p.w. św. Marii Magdaleny wybudowany w latach 1839-41 w stylu neoromańskim.

W 1911 r. została do niego dobudowana wieża. W tym też czasie kościół otrzymał nowe, neobarokowe ołtarze, witraże i organy. W 1922 r. dobudowano Kaplicę Różańcową.

Kościół posiada bogatą polichromię wnętrza, figuralną świętych i błogosławionych polskich, która była wkomponowana w ornament roślinny. Podczas ostatnich prac malarskich w kościele zamalowano ornament roślinny, przez co zostały wyeksponowane „medaliony” ze świętymi. Znajduje się tam też zabytkowa ambona (rokoko) z bogato dekorowanym baldachimem i rokokowa chrzcielnica z II połowy XVIII w.

W kościele znajduje się też kilka zabytkowych rzeźb (z tego samego okresu): „Opłakiwanie Chrystusa”, ludowa rzeźba Chrystusa na krzyżu (odnowiona: w maju 2008 r. powróciła do kościoła).

Wyposażenie kościoła liczy 23 obiekty wpisane do rejestru zabytków.

W połowie lat 90-tych XX wieku wykonano konserwację obrazów i 2 rzeźb z ołtarza głównego. W marcu 2002 r. Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków ogłosił przetarg na prace konserwatorskie przy chrzcielnicy, w wyniku którego wyłoniony został wykonawca tych prac – p. Joanna Ziembowicz z Torunia. Chrzcielnica została oddana do renowacji 4 lipca 2002 r., a już 3 października tegoż roku wróciła do kościoła na swoje dawne miejsce w Kaplicy Różańcowej.

W 2003 r. wykonano konserwację malowanego stropu i jednej ściany z Kaplicy Polskiej.

Od 2005 roku systematycznie przeprowadzana jest dalsza konserwacja wyposażenia i wnętrza kościoła. W pierwszej kolejności dokonano konserwacji polichromii na ścianach nawy.

W 2006 r. przeprowadzono konserwację na stropie nawy. W 2007 r. odnowiono polichromię prezbiterium oraz przeprowadzona została konserwacja

polichromii stropu nawy. W 2008 roku wykonano konserwację ołtarza głównego. Obecnie trwają prace konserwatorskie przy ołtarzu bocznym p.w. Serca Jezusowego. Interwencji konserwatorskiej wymagają pozostałe malowidła Kaplicy Polskiej.

Na cmentarzu, za kościołem znajdują się groby księży – działaczy polonijnych: ks. dr Bolesława Domańskiego, ks. Władysława Paszki, ks. Wojciecha Semrau, ks. Józefa Styp - Rekowskiego, ks. Wiktor Domachowski i zmarłego w 1990 r. ks. prałata Edmunda Radtke.

Kolejnym bardzo cennym zabytkiem wsi ze względu na jego historyczne znaczenie jest Dom Polski siedziba V Dzielnicę Związku Polaków w Niemczech. Wewnątrz obiektu znajdują się cenne malowidła (freski) Janiny Kłopotckiej przedstawiające „Rok polski w obrzędach ludowych”.

Budynek ten wzniesiono w 1935 r. Część pomieszczeń jest wyremontowana, pozostała część wymaga przeprowadzenia generalnego remontu. W ostatnich latach wymieniono pokrycie dachowe oraz część stolarek okiennych. Niezbędna jest wymiana pozostałych okien. Remontu wymagają także elewacje oraz tynki wewnętrzne i częściowo stropy. W 2009 roku gmina planuje rozpocząć remont Domu Polskiego. Na dzień dzisiejszy gmina dysponuje wykonaną dokumentacją dotyczącą zakresu planowanego remontu oraz pozwoleniem na prowadzenie prac remontowych.

Najcenniejszym zabytkiem gminy jest drewniany kościół p.w. św. Marcina w Starej Wiśniewce wzniesiony w ok. 1647 roku. Jest on zbudowany w konstrukcji zrębowej i sumikowo – łątkowej, oszalowany od zewnątrz deskami pionowymi. Obiekt orientowany, jednonawowy z nawą i węższym prezbiterium na planie prostokąta oraz przylegającą do prezbiterium od północy zakrystią. Kościół jest zwarta bryłą z wieżą wbudowaną w korpus, nakryty dachem dwuspadowym pokrytym gontem. Wieża zwieńczona jest latarnią z cebulastym hełmem również pokrytym gontem.

Obecnie trwają prace konserwatorskie przy ołtarzu głównym. W kolejnych latach planuje się odnowienie pozostałych elementów wyposażenia kościoła.

W tej miejscowości znajduje się jeszcze jeden obiekt wpisany do rejestru zabytków, jest to dawny dom sołtysa, murowany powstały w 2 ćw. XIX wieku. Obiekt ten znajduje się w rękach prywatnych. Przez długi okres był nieużytkowany, co spowodowało, że jego stan techniczny oceniano jako zły. Jednak właściciel obiektu przeprowadził jego generalny remont.

Kolejnym zabytkiem gminy jest katolicki, filialny kościół p.w. św. Michała Archaniola w Głomsku, wzniesiony w stylu neoromańskim w 1857 r. Wyposażenie wtórne, przemalowane wymaga interwencji konserwatorskiej.

Ściany zewnętrzne i fundamenty kościoła zbudowane są z granitu łamanego. Opaski okien i drzwi, szczyt, wieża wykonane są z cegły palonej pełnej o

wątku krzyżowym. Wnętrze nakryte jest drewnianym stropem z trzcinową podsufitką otynkowaną i półokrągłą fasetą. Wieżba dachowa jest drewniana, wieszarowa z 2 ramami stolcowymi. Dach wykonany jest z dachówki ceramicznej karpiówki w układzie w koronkę. Okna są drewniane, krosnowe, zamknięte półkoliście. Wnętrze kościoła jest jednolite z węższym i niższym prezbiterium oddzielonym od nawy szeroką półkolistą arkadą.

W jego najbliższym sąsiedztwie wzniesiono na początku XX wieku drewnianą dzwonnice, której ewentualny wpis do rejestru zabytków należałoby rozważyć, po konsultacji z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Kościół Ewangelicki w Drożyskach Wielkich został wpisany do rejestru zabytków 2 czerwca 2004 r.

W czasach swej świetności świątynia funkcjonowała jako filia parafii ewangelickiej w Czernicach. Po II wojnie światowej opuszczony przez ewangelików kościół pełnił funkcje magazynowe i gospodarcze ulegając stopniowej dewastacji. Wybito nowe okna, zaś w elewacji południowej wielkie drzwi. Wieża zawaliła się. W latach 90-tych budynek przejęła na własność gmina Złotów. W 2001 r. nabyła go parafia katolicka w Zakrzewie z planem wyremontowania i przywrócenia mu funkcji świątyni.

Kościół usytuowany jest w południowej części wsi, naprzeciwko dawnej szkoły. Teren kościelny jest niewielki, ogrodzony siatką.

Fundamenty wykonane są z ociosanych bloków granitowych, a ściany z cegły palonej, watek kowadełkowy. Wieżba dachowa płatwiowo - kleszczowa.

Dachy pokryte są karpiówką w koronkę, w części zachodniej w miejscu po wieży dachówka betonowa.

Kościół jest jednolity na rzucie prostokąta z kwadratowym, prosto zamkniętym prezbiterium i zakrystią dostawioną do jego północnej ściany. Wejście główne znajduje się od zachodu, na osi budynku. W zachodniej części znajduje się duża empora chórowa wsparta na dwóch słupach. Wyposażenie jest zachowane w stopniu szczątkowym. Pierwotny jest strop, chór, schody na chór i drzwi z zakrystii do prezbiterium oraz drewniane okno w prezbiterium.

Na terenie gminy do rejestru zabytków wpisany jest tylko jeden park w miejscowości Kujan. Park ten powstał w XVIII wieku jako park dworski, a obecnie pełni funkcję parku leśnego. Jego granice zostały zmniejszone i częściowo zatarte, a z układu kompozycyjnego zachowała się nieznaczna część założenia. Park jest własnością Skarbu Państwa i jest w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego - Nadleśnictwa Złotów.

Park zatracił swe pierwotne cechy, jednak z uwagi na zachowany starodrzew powinien być pielęgnowany oraz porządkowany. Nie należy go wykreślać z rejestru zabytków.

3.2. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości (wojewódzka ewidencja zabytków wykaz)

Wykaz zabytków, wpisanych do rejestru zabytków Wielkopolskiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu zawiera 7 pozycji, które kolejno zawierają opis zabytku, sposób użytkowania oraz numer i datę wpisania do rejestru zabytków.

Lp.	ZABYTEK	UŻYTKOWANIE	NUMER W REJESTRZE ORAZ DATA WPISANIA DO REJESTRU
1	Kościół p.w. św. Marii Magdaleny w Zakrzewie	Obiekt sakralny	rej. A-733, ob. 634/WLKP/A z dnia 12 listopada 1992 r.
2	Dom Polski - Zakrzewski Domu Kultury w Zakrzewie	Obiekt gminny	nr rej. A-773, ob. 635/Wlkp/A z dnia 18 grudnia 1995 r.
3	Kościół p.w. św. Marcina w Starej Wiśniewce wraz z dzwonnica i starodrzewiem na cmentarzu	Obiekt sakralny	nr rej. A-55/187, ob. 636/WLKP/A z dnia 02 kwietnia 1956 r.
4	Kościół p.w. św. Michała Archanioła w Głomsku	Obiekt sakralny	nr rej. A-757, ob. 632/Wlkp/A z dnia 20 czerwca 1994 r.
5	Kościół ewangelicki w Drożyskach Wielkich wraz z terenem przykościelnym	Obiekt sakralny	nr rej. 176/Wlkp/A z dnia 02 czerwca 2004 r.
6	Nieruchomość nr 22, ob. 28 w Starej Wiśniewce	Obiekt mieszkalny, Dom Sołtysa	nr rej. A-1/615, ob. 633/Wlkp/A z dnia 30 sierpnia 1966 r.
7	Park dworski w Kujanie	Teren leśny, rekreacyjno - wypoczynkowy Skarbu Państwa	nr rej. A-519 z dnia 29 marca 1985 r.

Wykaz zabytków wpisanych do ewidencji zabytków zawiera 10 typów obiektów zabytkowych, które kolejno zawierają wskazanie typu zabytków, ilość

zabytków murowanych i ilość zabytków drewnianych w danym typie.

L.p.	Typ obiektu	Ilość	Murowany	Drewniany	W tym wpisany do rejestru
1	Układy ruralistyczne	12	-	-	-
2	Zabudowa mieszkalna	224	181	43	1
3	Obiekty sakralne				
	a) kościoły nowożytne XVI-XVIII w.	2	-	2	2
	b) kościoły XIX w. – 1945 r.	5	5	-	3
	c) kaplice, dzwonnice, bramy, ogrodzenia inne	3	1	2	-
4	Obiekty użyteczności publicznej				
	a) szkoły	6	6	-	-
	b) leśniczówki i gajówki	4	4	-	-
	c) inne (Dom Polski)	1	1	-	1
5	Obiekty przemysłowe i gospodarcze				
	a) dworce kolejowe z zespołami bud.	2	2	-	-
	b) spichrze, magazyny, stodoły	11	2	9	-
	c) młyny	1	1	-	-
	d) gorzelnie i browary	1	1	-	-
	e) kuźnie	2	2	-	-
	f) inne (bud. gosp., obory, chlewy)	30	30	-	-
6	Zespoły folwarczne gorzelnie i browary	1	1	-	-
7	Parki	3	-	-	1
8	Cmentarze				
	a) rzymsko - katolickie	10	10	-	-
	b) ewangelickie	9	9	-	-
9	Stanowiska archeologiczne				
	a) osady	378	-	-	-
	b) cmentarzyska	25	-	-	-
	c) inne	9	-	-	-
10	Stacje transformatorowe	4	-	-	-

Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości w gminie Zakrzewo wskazanych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków przedstawia się następująco: (obiekty podkreślone wpisane do rejestru zabytków wyszczególnione w punkcie 3.1)

CZERNICE

1. D.KOŚCIOŁ ewangelicki, mur./kam., ok.1900.
2. D.PASTOROWKA, ob. dom Nr 55, mur., l. 30-te XX.
3. MŁYN, mur., pocz. XX.
4. WIEŻA transformatorowa, mur., 1928.
5. DOM Nr 4, mur., pocz. XX.
6. DOM Nr 5, mur., k. XIX.
7. BUD.GOSP. Nr 7, mur./kam., pocz. XX.
8. DOM Nr 12, mur., pocz. XX.
9. ZAGRODA Nr 14:
 - a. dom, mur., l. 30-te XX,
 - b. budynek gospodarczy, mur., 1 ćw. XX
10. DOM Nr 20, mur., 1 ćw. XX
11. DOM Nr 22, mur., 1 ćw. XX.
12. DOM Nr 29, mur./szach., 2 pół. XIX.
13. ZAGRODA NR 36:

- a. dom, mur., l. 30-te XX,
- b. kurnik, szach., k. XIX.
14. DOM Nr 40, mur., pocz. XX.
15. DOM Nr 43, mur., l. 30-te XX.
16. DOM Nr 44, mur., l. 30-te XX.
17. DOM Nr 46, mur., l. 30-te XX.
18. KUŹNIA Nr 47, mur., l. 30-te XX.
19. DOM Nr 53, mur., pocz. XX.
20. DOM Nr 54, mur., 1 ćw. XX.
21. DOM Nr 56, mur., 1 ćw. XX.
22. BUD.GOSP. Nr 57, mur., 1935.
23. DOM Nr 59, mur., k. XIX.
24. DOM Nr 60, Ośr. Zdrowia, mur., l. 20-te XX.
25. DOM Nr 61, mur., 1 ćw.XX.
26. DOM Nr 66, mur., l. 30-te XX.
27. DOM Nr 67, mur., 1 ćw.XX.
28. ZAGRODA Nr 71:
 - a. dom, mur., 1919,
 - b. budynek gospodarczy, mur/kam., 4 ćw.XIX.
29. DOM Nr 72, mur., 1 ćw.XX.
30. DOM Nr 76, mur., pocz.XX.
31. DOM bez n-ru, mur., pocz.XX.
32. DOM bez n-ru, mur., 1 ćw.XX.
33. DOM bez n-ru, mur., 1 ćw.XX.
34. CMENTARZ katolicki, nieczynny, poł. XIX.

DROŻYSKA

- 35. DOM Nr 9, szach./głina, k. XIX.
- 36. DOM Nr 11, mur., ok.1930.
- 37. DOM Nr 14, mur., ok.1900.
- 38. DOM Nr 18, szach., ok.1850.
- 39. DOM Nr 33, mur., pocz. XX.
- 40. DOM Nr 45, mur., l. 30-te XX.
- 41. DOM Nr 47, mur., l. 30-te XX.
- 42. DOM Nr 54, szach., ok.1850.
- 43. DOM Nr 55, Przedszkole, mur., l. 30-te XX.
- 44. DOM Nr 63, mur., l. 30-te XX.
- 45. DOM Nr 64, szach., k. XIX.
- 46. ZAGRODA Nr 65:
 - a. dom, szach., k. XIX.
 - b. stodoła, szach., k.XIX

DROŻYSKA MAŁE

- 47. DOM Nr 6, mur., 1 ćw. XX.
- 48. DOM Nr 7, mur., 1 ćw. XX.
- 49. DOM Nr 8, mur., 1 ćw. XX.
- 50. DOM Nr 9, mur., 1 ćw. XX.

DROŻYSKA ŚREDNIE

- 51. SZKOŁA, Nr 1, mur., pocz. XX.
- 52. DOM Nr 5, mur., XIX/XX.

DROŻYSKA WIELKIE

- 53. KOŚCIÓŁ EWANGELICKI WRAZ Z TERENEM PRZYKOSCIELNYM, ob. magazyn, mur., 1907.
- 54. STAC JA transformatorowa, mur., 1933.
- 55. DOM Nr 2, mur./drewno, k. XIX.
- 56. DOM Nr 6, mur., pocz. XX.
- 57. DOM Nr 8, szach., 4 ćw. XIX.
- 58. DOM Nr 10, mur, pocz. XX.
- 59. DOM Nr 14, mur., 1 ćw. XX.
- 60. DOM Nr 20, mur., pocz. XX.
- 61. DOM Nr 30, mur., 1 ćw. XX.
- 62. DOM Nr 39, mur./szach., 4 ćw. XIX.
- 63. DOM Nr 48, mur./szach./drewno, 2 poł. XIX.
- 64. DOM Nr 50, mur., pocz.XX.
- 65. DOM Nr 59, mur., 4 ćw.XIX.
- 66. CMENTARZ katolicki, nieczynny, poł.XIX.
- 67. CMENTARZ katolicki, nieczynny, pocz. XX.

GŁOMSK

- 68. KOŚCIÓŁ filialny p.w. św.Michała Archanioła, mur./kam., 1857.
- 69. DZWONNICA przy kościele, drewno, pocz. XX.
- 70. SZKOŁA, mur./drewno, pocz. XX.
- 71. DOM Nr 2, mur., l. 20-te XX.
- 72. DOM Nr 6, mur./drewno, pocz. XX.
- 73. DOM Nr 9, mur., pocz. XX.
- 74. BUD.GOSP. Nr 10, mur., pocz. XX.
- 75. DOM Nr 12, mur./drewno, pocz. XX.

- 76. DOM Nr 14/1,2,3, mur., poł. XIX.
- 77. DOM Nr 15, mur., 1 ćw. XX.
- 78. DOM Nr 24, mur./szach., 1 poł. XIX.
- 79. DOM Nr 26, szach., ok. 1850.
- 80. DOM Nr 27, szach., pocz. XX.
- 81. DOM Nr 29, mur., pocz. XX.
- 82. DOM Nr 32, szach., ok. 1850.
- 83. DOM Nr 34, szach., 2 poł. XIX.
- 84. DOM Nr 36, mur., 2 poł. XIX.
- 85. DOM Nr 38, mur., pocz. XX.
- 86. ZAGRODA Nr 40:
 - a. dom, mur., pocz. XX,
 - b. budynek gospodarczy, mur., pocz. XX.
- 87. DOM bez n-ru, mur., 1 ćw. XX.
- 88. BUD.GOSP. bez n-ru, mur., 1 ćw. XX.
- 89. CMENTARZ KATOLICKI, nieczynny, 1930.

KUJAN

- 90. DWORZEC PKP, mur./drewno, k XIX.
- 91. PARK dworski, 2 poł. XIX.
- 92. DOM Nr 4, mur., 1 ćw. XX.
- 93. DOM Nr 7, mur., pocz. XX.
- 94. DOM Nr 9, mur./szach., k. XIX.
- 95. DOM Nr 11, mur, pocz. XX.
- 96. DOM Nr 13, mur./drewno, pocz. XX.
- 97. DOM Nr 14, szach., 2 poł. XIX.
- 98. DOM Nr 15, drewno, l. 30-te XX.
- 99. ZAGRODA Nr 16:
 - a. dom, szach., 2 poł. XIX,
 - b. budynek gospodarczy, mur./drewno, 1 ćw. XX,
 - c. stodoła, szach., 2 poł. XIX.
- 100. DOM Nr 16A, mur., 1 ćw. XX.
- 101. ZAGRODA Nr 17:
 - a. dom, szach., 4 ćw. XIX,
 - b. budynek gospodarczy, mur., 1 ćw. XX.
- 102. DOM Nr 18, mur./drewno, 1 ćw. XX.
- 103. ZAGRODA Nr 24,
 - a. dom, mur., pocz. XX,
 - b. budynek gospodarczy, mur/drewno, 1 ćw.XX
- 104. DOM Nr 25, mur., 1 ćw. XX.
- 105. DOM Nr 27, mur., k. XIX.
- 106. DOM bez n-ru, mur./drewno, pocz. XX.
- 107. STODOŁA, wł. ALP. szach., 2 poł. XIX.
- 108. CMENTARZ KATOLICKI, nieczynny, poł. XIX.

KUJANKI

- 109. DOM Nr 11, mur., 1925.
- 110. DOM Nr 12, mur., 1 ćw. XX.
- 111. ZAGRODA Nr 13:
 - a. dom, mur., 1935.
 - b. budynek gospodarczy, mur/drewno, pocz. XX,
 - c. stodoła, mur/drewno, pocz. XX
- 112. DOM bez n-ru, mur., pocz. XX.
- 113. STODOŁA bez n-ru, drewno, pocz. XX.

ŁĄCZYN

114. ZESPÓŁ LEŚNICZÓWKI:
a. leśniczówka, mur., l. 20-te XX.
b. budynek gospodarczy, mur., l. 20-te XX.

ŁUGI

115. STAC JA transformatorowa, mur., 1929.
116. DOM Nr 1, mur., 1 ćw. XX.
117. DOM Nr 2, mur., 1922.
118. DOM Nr 4, mur./drewno, k. XIX.
119. DOM Nr 5, mur., 1925.
120. DOM Nr 7, mur., pocz. XX.
121. DOM Nr 11, mur., l. 20-te XX.
122. DOM Nr 20, mur., 1 ćw. XX.
123. DOM Nr 22, mur., 1 ćw. XX.
124. CMENTARZ ewangelicko - augsburski, nieczynny, pół. XIX.

NOWY GŁOMSK

125. DOM Nr 7, mur., 1 ćw. XX.
126. ZAGRODA Nr 9:
a. dom, mur., 1 ćw. XX,
b. budynek inwentarski, mur., pocz. XX
127. DOM Nr 12, mur., 1 ćw. XX.
128. CMENTARZ ewangelicko - augsburski, nieczynny, XIX/XX.

NOWA WIŚNIEWKA

129. DOM Nr 4, mur., k. XIX.
130. ZAGRODA Nr 5,
a. dom, mur., 1 ćw. XX.
b. BUD.GOSP. Nr 5, mur., 1 ćw. XX.
131. BUD.GOSP. Nr 13, mur./kam., pocz. XX.
132. DOM Nr 14, mur., k. XIX.
133. DOM Nr 14A, mur., pocz. XX.
134. DOM Nr 15, mur., k. XIX.
135. DOM Nr 16, mur., 4 ćw. XIX.
136. DOM Nr 26, mur., pocz. XX.
137. DOM Nr 27, mur., pocz. XX.
138. BUD.GOSP. z częścią mieszk. bez n-ru, mur., 1 ćw. XX.
139. BUD.GOSP. bez n-ru, mur./kam., 1 ćw. XX.
140. CMENTARZ ewangelicko - augsburski, nieczynny, poł. XIX.
141. CMENTARZ ewangelicko - augsburski, nieczynny, 1880.

OSOWIEC

142. DOM Nr 10, mur., 1 ćw. XX.
143. STODOŁA Nr 11, drewno, l. 30-te XX.
144. DOM Nr 18, mur., pocz. XX.
145. DOM Nr 19, mur., 1 ćw. XX.
146. DOM Nr 34, mur., 1 ćw. XX.

POBOCZE

147. DOM Nr 13, szach., 1879.
148. DOM Nr 30, mur., 1 ćw. XX.
149. ZAGRODA Nr 42,
a. dom, mur., l. 30-te XX.
b. BUD.GOSP. Nr 42, mur., l. 30-te XX.
150. BUD.GOSP. Nr 43, mur., pocz. XX.
151. BUD.INWENT. bez n-ru, mur., XIX/XX.

PROCHY

154. PARK pałacowy, pocz. XX.
155. DOM z częścią gosp. Nr 2, mur./szach., pocz. XX.
156. DOM Nr 7, mur./szach., pocz. XX.
157. DOM z częścią gosp. bez n-ru, mur./szach., pocz. XX.
158. CMENTARZ ewangelicko - augsburski, nieczynny, XIX/XX.

STARA WIŚNIEWKA

159. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR.P.W. ŚW. MARCIANA BPA:
a. KOŚCIÓŁ, drewno, 1647.
b. DZWONNICA przy kościele, drewno, k. XIX.
160. STAC JA transformatorowa, mur., 1928.
161. SZKOŁA Nr 21, mur., pocz. XX.
162. GORZELNIA, mur., ok.1900.
163. DOM Nr I, mur., 1927.
164. DOM Nr 5, mur./szach., 2 poł. XIX.
165. DOM Nr 6, mur./szach., pocz. XIX.
166. DOM Nr 11, mur., 1 ćw. XX.
167. DOM Nr 13, mur./drewno, pocz. XX.
168. DOM Nr 20, mur. l. 20-te XX.
169. DOM Nr 22, mur., k. XVIII
170. DOM Nr 23, szach., poł. XIX.
171. BUD.GOSP. Nr 24, mur., pocz. XX.
172. DOM Nr 25, drewno, 1 poł. XIX.
173. DOM Nr 27, mur., k. XIX.
174. DOM Nr 29, szach./drewno, 1 poł. XIX.
175. DOM Nr 31, mur., 1 ćw. XX.
176. DOM Nr 35, mur., pocz. XX.
177. BUD.GOSP. Nr 40, mur., 1 ćw. XX.
178. DOM Nr 44, mur./drewno, k. XIX.
179. DOM Nr 46, mur., XIX/XX.
180. DOM Nr 50, mur., k. XIX.
181. DOM Nr 57, mur., pocz. XX.
182. DOM Nr 60, mur., l. 20-te XX.
183. DOM Nr 63, szach., 2 poł. XIX.
184. DOM Nr 64, mur., 1 ćw. XX.
185. DOM Nr 66, mur., l. 20-te XX.
186. ZESPÓŁ DOMU Nr 68, ob. Plebanii:
a. dom, mur., pocz. XX.
b. BUD.GOSP., mur., 1 ćw. XX.
187. DOM Nr 71, mur., pocz. XX.
188. DOM Nr 74, mur., l. 30-te XX.
189. DOM Nr 76, mur., pocz. XX.
200. DOM bez n-ru, mur., 1 ćw. XX.

- 201. DOM bez n-ru, mur., l. 20-te XX.
- 202. BUD.GOSP. bez n-ru, mur., 1 ćw. XX.
- 203. CMENTARZ katolicki, czynny, poł. XIX.
- 204. CMENTARZ ewangelicko - augsburski, nieczynny, XIX/XX.

ŚMIARDOWO

- 205. DZWONNICA, drewno, pocz. XX.
- 206. SZKOŁA PODST., mur., pocz. XX.
- 207. DOM Nr 13, mur., pocz. XX.
- 208. DOM Nr 14, mur., 1 ćw. XX.
- 209. DOM Nr 15, mur., ok.1900.
- 210. ZAGRODA Nr 16:
 - a. dom, mur., pocz. XX,
 - b. bud. gosp., mur., pocz. XX,
 - c. chlew, mur./kam., pocz. XX.
- 211. DOM Nr 18, mur., l. 30-te XX.
- 212. DOM Nr 20, mur., 1933.
- 213. DOM Nr 30, mur., pocz. XX.
- 214. DOM Nr 36, mur., pocz. XX.
- 215. DOM Nr 37, mur., pocz. XX.
- 216. DOM Nr 38, mur., 4 ćw. XIX.
- 217. BUD.GOSP. Nr 39, mur., l. 30-te XX.
- 218. DOM bez n-ru, szach./drewno, 2 ćw. XIX.
- 219. CMENTARZ katolicki, nieczynny, poł. XIX.

WERSK

- 220. DOM Nr 1, drewno, pocz. XX.
- 221. DOM Nr 2, drewno, 1 ćw. XX.
- 222. DOM Nr 3, drewno, pocz. XX.
- 223. DOM Nr 9, mur., l. 30-te XX.
- 224. DOM Nr 10, mur., l. 30-te XX.
- 225. DOM Nr 11, mur., l. 30-te XX.
- 226. DOM Nr 13, Bud. straży granicznej, mur., k. XIX.
- 227. DOM Nr 14, Bud. straży granicznej, drewno, 1 ćw. XX.
- 228. DOM Nr 15, mur./szach., 4 ćw. XIX.
- 229. DOM Nr 17, drewno, poł. XIX.
- 230. DOM Nr 18, mur., 1 ćw. XX.
- 231. DOM Nr 21, mur., 1 ćw. XX.
- 232. DOM Nr 22, drewno, l. 30-te XX.
- 233. DOM Nr 23, mur., 1 ćw. XX.
- 234. PRZEDSZKOLE, Nr 24, mur., pocz. XX.
- 235. DOM Nr 29, drewno, pocz. XX.
- 236. DOM Nr 33, mur., 1928.
- 237. BUD.GOSP. Nr 34, mur., 1928.
- 238. STODOŁA Nr 35, drewno, 1 ćw. XX.
- 239. DOM Nr 40, glina, poł. XIX.
- 240. DOM bez n-ru, mur./drewno, pocz. XX.
- 241. CMENTARZ katolicki, nieczynny, poł. XIX.

WIERZCHOŁEK

- 242. ZESPÓŁ LEŚNICZÓWKI:
 - a. LEŚNICZÓWKA, mur., l. 30-te XX.
 - b. bud. gosp., mur., l. 30-te XX.

ZAKRZEWO

- 243. KOŚCIÓŁ par. p.w św. Marii Magdaleny, mur., 1833.
- 244. OLTARZ przy kościele, mur., k. XIX.
- 245. DWORZEC PKP, mur., k. XIX.
- 246. KAPLICZKA, Pl. Wolności, mur., l. 30-te XX.
- 247. ZESPÓŁ Plebanii:
 - a. plebania, mur., k. XIX,
 - b. dom przy plebanii, mur., XIX/XX,
 - c. bud. gosp., mur., pocz. XX.
- 248. SZKOŁA PODST., mur., l. 30-te XX.
- 249. ZESPÓŁ SZKOŁY:
 - a. SZKOŁA PODST., mur., 1912.
 - b. STODOŁA przy szkole, mur., l. 30-te XX.
- 250. PRZEDSZKOLE, ul. Złotowska 18, mur., l. 30-te XX.
- 251. DOM POLSKI, ul. Ks. Domańskiego 18, mur., l. 20-te XX.
- 252. KUŹNIA, mur./kam., k. XIX.
- 253. LEŚNICZÓWKA, mur./drewno, pocz. XX.
- 254. CMENTARZ katolicki, nieczynny, poł. XIX.
- 255. CMENTARZ katolicki, czynny, poł. XIX.
- 256. CMENTARZ ewang.- augsburski, nieczynny, poł. XIX.

ul. Boczna

- 257. DOM Nr 4, mur., 1 ćw. XX.
- 258. DOM Nr 12, szach., 2 poł. XIX.

ul. Ks. Domańskiego

- 259. DOM Nr 1, mur., 1 ćw. XX.
- 260. DOM Nr 3, mur., l. 30-te XX.
- 261. DOM Nr 10, mur., 1 ćw. XX.
- 262. DOM Nr 22, mur., 1 ćw. XX.
- 263. DOM Nr 30, mur., k. XIX.
- 264. DOM Nr 31, mur., l. 30-te XX.
- 265. ZAGRODA Nr 32:
 - a. dom, mur., 1 ćw. XX,
 - b. bud. gosp., mur., 1 ćw. XX,
 - c. stodoła, szach./drewno, 4 ćw. XIX.
- 266. DOM Nr 33, mur., l. 30-te XX.
- 267. DOM Nr 44, szach., 2 poł. XIX.
- 268. DOM Nr 46, mur., l. 30-te XX.
- 269. DOM Nr 48, mur., l. 30-te XX.
- 270. DOM Nr 50, mur., 1924.
- 271. DOM Nr 54, szach., 1 poł. XIX.
- 272. STODOŁA Nr 56, szach., k. XIX.

ul. Dworcowa

- 273. DOM Nr 28, mur., 1 ćw. XX.
- 274. DOM Nr 30, mur., 1 ćw. XX.

ul. Krótka

- 275. DOM Nr 1, mur./drewno, k. XIX.
- 276. DOM Nr 3, mur., l. 30-te XX.

277. DOM Nr 5, mur., l. 20-te XX.
278. DOM Nr 15, mur., l. 20-te XX.
289. ZAGRODA Nr 14:
a. DOM, mur., pocz. XX.,
b. STODOŁA, drewno, l. 30-te XX.
280. DOM Nr 19, mur., 1912.

ul. Kolejowa

281. DOM Nr 4, mur., l. 30-te XX.
282. ZESPÓŁ DOMU Nr 6:
a. dom, mur., ok. 1930.
b. MAGAZYN, mur., l. 30-te XX.
283. DOM Nr 8, mur., ok. 1930.

Pl Wolności

284. DOM Nr 4, szach., 2 poł. XIX.
285. DOM Nr 7, mur., l. 20-te XX.
286. DOM Nr 8, mur., l. 30-te XX.

ul Złotowska

287. DOM Nr 19, mur., 1 ćw. XX.
288. DOM Nr 21, mur., pocz. XX.
289. DOM Nr 22, mur., pocz. XX.
290. DOM Nr 48, mur., k. XIX.
291. DOM Nr 52, mur./drewno, pocz. XX.
292. DOM Nr 70, szach., 2 poł. XIX.
293. DOM Nr 88, mur., 1 ćw. XX

ZAKRZEWO - LEŚNICZÓWKA

294. ZESPÓŁ DOMU, bez n-ru:
a. dom, mur./drewno, 1 ćw. XX.
b. stodoła, drewno, 1 ćw. XX.

Przykładem pozytywnych działań opieki nad zabytkami na terenie gminy jest kościół p.w. MB Fatimskiej i św. Józefa w Czernicach.

Ewangelicki kościół w Czernicach powstał w roku 1859. Zbudowany został w stylu neogotyckim. Po II wojnie światowej Kościół został przejęty przez parafię św. Marii Magdaleny w Zakrzewie i stał się kościołem katolickim. Poświęcenie tego kościoła miało miejsce 10 czerwca 1946 i otrzymał on tytuł św. Józefa. W 1957 r. organa władzy przejęły kościół i przestał pełnić rolę świątyni. Zaczął pełnić funkcję magazynu. Władze kościelne wielokrotnie podejmowały działania mające na celu odzyskanie czernickiej świątyni. Były one bezskuteczne aż do roku 2006. W tymże roku kościół w Czernicach stał się własnością ks. Jana Gussa. Nowy właściciel kościoła z niezwykłym zapałem przedsięwziął regulowanie spraw urzędowych, niezbędnych do rozpoczęcia prac remontowych. Zakres inwestycji miał obejmować:

- rozbiórkę stropu prefabrykowanego, schodów żelbetonowych, części ścian wewnętrznych i zewnętrznych, gzymsu na poziomie pasa okapowego,

- demontaż więźby dachowej i poszycia dachu oraz ślusarki otworowej,
- odtworzenie fragmentów ścian, gzymsu, montaż więźby dachowej i poszycia dachowego z towarzyszącymi obróbkami blacharskimi,
- wykonanie posadzek, nowej stolarki i ślusarki otworowej,
- wykonanie chóru i zakrystii, wykonanie robót instalacyjnych elektrycznych, grzewczych i wentylacyjnych, zagospodarowanie terenu elementami małej architektury,
- remont z odtworzeniem ogrodzenia.

Prace remontowe rozpoczęto od wycinania zarosli wokół kościoła oraz usuwania korzeni. Następnie zdemontowano stare pokrycie dachowe. 10 sierpnia 2006 r. rozpoczęto roboty mające na celu zabezpieczenie i odbudowanie niektórych elementów świątyni. W sierpniu dokonano demontażu pokrycia dachowego i uporządkowania terenu wokół kościoła.

W następnym miesiącu zlikwidowano żelbetonowy strop wewnętrzny kościoła.

W październiku 2006 r. na wieży kościoła postawiono nowy dwu metrowy krzyż. 16 stycznia 2007 r. zakończono prace związane z odeskowaniem i pokryciem papą dachu świątyni.

Z końcem lutego zakończono prace dekarские umożliwiając tym samym prowadzenie prac związanych z remontem wnętrza Kościoła. Już od 1 marca rozpoczęto prace we wnętrzu świątyni – tynkowanie, wylanie betonowej posadzki, założenie oświetlenia. W kwietniu rozpoczęto prace malarskie i budowę nowego parkanu. Na przełomie kwietnia i maja przeprowadzono montaż sufitu. Wykonany został on z bejcowanych sosnowych desek oraz paneli ściennych. W tym miesiącu wyłożono też polbruk na placu kościelnym oraz zamontowano dwa ołtarze, ambonę i kropielnicę. W czerwcu zamontowano suwaną bramę wjazdową na plac kościelny oraz wstawiono nowe drzwi wejściowe. W lipcu kościół otrzymał pełne wyposażenie (naczynia liturgiczne, bielizna kielichowej, ornaty, alby i lekcjonarze). 15 sierpnia 2007 r. odbyła się pierwsza Msza Święta w odbudowanym kościele.

Prace związane z remontem kościoła trwały niespełna rok. Dzięki tym działaniom uratowana została od zagłady oraz przywrócona dziedzictwu kulturowemu jedna ze świątyń naszej gminy.

Na terenie gminy znajduje się 12 rozpoznanych historycznych założeń ruralistycznych, w tym 3 najstarsze pochodzą z XV wieku i należą do nich: owalnicowe układy Głomska i Zakrzewa oraz wielodrożnicowy układ Starej Wiśniewki. Śmiardowo

Złotowskie założone w XVI w. reprezentuje typ ulicówki, XVII - wieczny Wersk posiadał pierwotny plan zbliżony do owalnicy. Miejscowość Kujan została założona na początku XVIII w. Pozostałe wsie o układzie ulicowym z początku XIX w., to: Czernice, Drożyska Małe, Drożyska Średnie, Drożyska Wielkie, Ługi oraz Nowa Wiśniewka. Wyżej

wymienione układy ruralistyczne należałoby poddać dokładnemu rozpoznaniu i dla najciekawszych oraz najlepiej zachowanych opracować studium historyczno - ruralistyczne, a w konsekwencji objąć je ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków.

3.3. Zespoły najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków to wystrój i wyposażenie kościołów w Zakrzewie, Głomsku i Starej Wiśniewce oraz wystrój Domu Polskiego w Zakrzewie.

Lp.	Miejsce występowania zabytku ruchomego	Zabytek ruchomy	NUMER W REJESTRZE ORAZ DATA WPISANIA DO REJESTRU
1	Kościół p.w. św. Marii Magdaleny w Zakrzewie	- ołtarze wraz z obrazami i rzeźbami, - witraże, - polichromia - ambona, - rokokowa chrzcielnica z II połowy XVIII. - ludowa rzeźba Chrystusa na krzyżu	nr rej R-17 z dnia 29 maja 1964 r., nr rej B-121 z dnia 13 marca 1974 r. nr rej B 409 - 418 z dnia 04 stycznia 1979 r.
2	Kościół filialny p.w. św. Michała Archanioła w Głomsku	- ołtarz główny z 2 połowy XVIII w., - XVIII-wieczna ambona, - ołtarz boczny, krucyfiksy.	nr rej B - 1025-1033 z dnia 22 listopada 1983 r.
3	Kościół p.w. św. Marcina w Starej Wiśniewce	- ołtarze, - chrzcielnica, - ambona, konfesjonał.	nr rej. B - 1012 - 1024 z dnia 22 listopada 1983 r.
4	Dom Polski w Zakrzewie	- malowidła ścienne	Objęte ochroną konserwatorską (proponowane do wpisu do rejestru zabytków)

3.4. Krajobraz kulturowy (obszarowe wpisy do rejestru zabytków, parki kulturowe, parki krajobrazowe – wykaz)

Południowo wschodnia część gminy wchodzi w skład Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Łobzonki i Bory Kujańskie”.

3.5. Zabytki archeologiczne

3.5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

Na terenie gminy Zakrzewo nie ma stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

3.5.2. Wykaz stanowisk o własnej formie krajobrazowej.

Na terenie gminy nie zarejestrowano stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej.

3.5.3. Zestawienie liczbowe zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych łącznie z ich funkcją oraz krótką analizą chronologiczną (opis koncentracji stanowisk archeologicznych - uwarunkowania fizjograficzne).

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo - konserwatorski Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Systematyzuje dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu, poprzez obserwację archeologiczną terenu oraz uwzględnianie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Należy jednak pamiętać, że zbiór dokumentacji AZP, reprezentujący ewidencję zasobów archeologicznych, jest otwarty i ciągle uzupełniany w procesie archeologicznego rozpoznania terenu. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań, a także wszystkie bieżące informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona metodą AZP jest źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie.

Poniższa tabela prezentuje zasoby archeologicznego dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Zakrzewo.

Gmina Zakrzewo. Kategorie faktów osadniczych w obrębie stanowisk				
Grodziska	Cmentarzyska	Osady	Inne	ogólna ilość stanowisk archeologicznych
-	25	378	9	412

Stanowiska archeologiczne zlokalizowane są na terasach nadzalewowych i wyższych w obrębie rozlewisk w okolicach wsi Stara Wiśniewka, Ługi i Czernice. Najstarsze ślady pochodzą z epoki kamienia - obozowiska w Starej Wiśniewce. Tereny wsi Stara Wiśniewka, Ługi i Czernice były szczególnie intensywnie zasiedlane na przełomie neolitu i epoki brązu. Wśród punktów osadniczych pochodzących z tego okresu szczególną wartość reprezentują osady w Ługach, w Starej Wiśniewce i Czernicach. Na uwagę zasługują także osady i cmentarzyska ludności kultury łużyckiej i pomorskiej w okolicach Nowej Wiśniewki, Starej Wiśniewki, Prochach. Koncen-

tracja osadnictwa wczesnośredniowiecznego występuje w rejonie Starej Wiśniewki, co wiąże się z powstaniem tej wsi.

4. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

4.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych, ruchomych i dziedzictwa archeologicznego

Stan zachowania obiektów zabytkowych w gminie Zakrzewo przedstawia poniższa tabela.

Lp.	ZABYTEK	STAN ZACHOWANIA
1	Kościół p.w. św. Marii Magdaleny w Zakrzewie	dobry
2	Dom Polski - Zakrzewski Domu Kultury w Zakrzewie	dostateczny
3	Kościół p.w. św. Marcina w Starej Wiśniewce	dostateczny
4	Kościół p.w. św. Michała Archanioła w Głomsku	dobry
5	Kościół ewangelicki w Drożyskach Wielkich	zły
6	Nieruchomość nr 28 w Starej Wiśniewce	dobry
7	Park dworski w Kujaniu	zły

Kościół p.w. Św. Marii Magdaleny w Zakrzewie jest w dobrym stanie technicznym. Ściany zewnętrzne wykonano z granitu łamanego. Kruchty, kaplica, zakrystia, opaski okienne są murowane z cegły o wątku krzyżowym. Wnętrze nakryte jest drewnianym, płaskim stropem. Więźba dachowa jest drewniana. Od 1992 r. dach pokryty jest blachą miedzianą ciętą. Kościół posiada okna witrażowe, z szybami oprawionymi w ołów, w nawie ze scenami z Różańca św., w prezbiterium i kaplicy figuralne.

Kościół orientowany z nawą na rzucie prostokąta, z kwadratową wieżą od zachodu. Do bocznych ścian wieży przylegają prostokątne kruchty.

Na początku lat 80-tych wykonano centralne ogrzewanie. Wykonanie piwnicy – kotłowni spowodowało zmianę stosunków wodnych i znaczne zawilgocenie ścian nawy i korpusu zachodniego co powoduje niszczenie malowideł ściennych.

Fundamenty są znacznie zawilgocone, uszkodzone cegły oddzielające fundament od ściany nawy. Ściany są silnie zawilgocone i brak jest izolacji poziomej. Stropy są w dobrym stanie. Jeżeli chodzi o wyposażenie to wskazana jest jego dalsza konserwacja.

Szczegółowy stan techniczny budynku Domu Polskiego jest następujący:

- fundamenty kamienno – betonowe w dobrym stanie technicznym bez oznak pęknięć i osiadania,
- mury zewnętrzne w dobrym stanie technicznym bez spękań, wyboczeń i oznak osiadania,
- ściana wewnętrzna nośna w dobrym stanie technicznym bez zarysowań i oznak osiadania oraz wyboczenia,
- mury poddasza w dobrym stanie technicznym bez oznak zarysowań oraz wyboczeń,

- dach o konstrukcji drewnianej bez oznak wycięć konstrukcji i uszkodzeń elementów drewnianych od szkodników drewna,
- posadzka piwnicy spękana z ubytkami do wymiany i całkowitego zerwania,
- pokrycie dachu na pełnym deskowaniu konstrukcji dachowej z blachy płaskiej miedzianej – do remontu,
- brak ocieplenia dachu,
- instalacja elektryczna w dobrym stanie technicznym,
- instalacja wodociągowa bez zarzutu,
- instalacja kanalizacyjna uszkodzona – należy wykonać nową,
- schody na poddasze drewniane w dobrym stanie technicznym do dalszego użytkowania,
- stolarka okienna i drzwiowa uszkodzona, wymagająca wymiany na sprawną technicznie i szczelną,
- obróbki blacharskie murów ogniowych uszkodzone, wymagające wykonania remontu lub montażu nowych,
- rynny i rury spustowe uszkodzone, skorodowane, wymagające wymiany na nowe,
- tynki zewnętrzne i wewnętrzne uszkodzone, należy wykonać nowe.
- ścianki działowe z desek – wykonać nowe,
- oświetlenie wewnętrzne bez zarzutu,
- elementy drewniane stropu w dobrym stanie
- brak opaski betonowej wokół budynku,
- piwnice do remontu tynków i posadzek.

Stan kościoła p.w. św. Marcina w Starej Wiśniewce oceniany jest na dostateczny. Przejawia się to zwłaszcza w konstrukcji ścian obwodowych. Sytuacja ta stanowi przyczynę istotnego zagrożenia dla budowli kościoła i wymaga pilnego podjęcia prac

remontowych. Projekt budowlano - konserwatorski remontu świątyni został opracowany przez mgr Adama Chudego z Leszna.

Ściany, fundamenty, strop i konstrukcja dachowa kościoła p.w. Św. Michała Archaniola w Głomsku jest w dobrym stanie. Wskazane jest przełożenie lub wymiana pokrycia dachowego. Występują ubytki w kalenicy, okapach i połaciach.

Fundamenty kościoła ewangelickiego w Drożyskach Wielkich są w dobrym stanie. Ściany zewnętrzne również, ale w elewacji północnej jest pęknięcie przy koronie muru. Elewacje północna i południowa są przeprute wtórnymi otworami. Pierwotne otwory są w całości lub częściowo zamurwane. Stan stropu jest oceniany na zły zwłaszcza w części południowej, gdzie został przebity dużym kominem oraz w części zachodniej wskutek przeciekania dachu po zniszczeniu wieży. Konstrukcje dachowe i pokrycie dachu jest w stanie częściowo zadawalającym, częściowo w stanie bardzo złym w wyżej wymienionych miejscach. Schody są w stanie zadawalającym. Drzwi zachowane jedynie w zakrystii, pozostałe nowsze, niedostosowane do budynku. Okna są nowsze, bez wartości zabytkowej za wyjątkiem okna w prezbiterium, które choć zamurwane, zachowało wewnątrz pierwotną stolarkę. Wyposażenie zasadniczo nie jest zachowane za wyjątkiem chóru.

Stan techniczny nieruchomości nr 28 w Starej Wiśniewce jest następujący:

- pokrycie dachu wymienione na nową dachówkę zakładkową,
- nowe kominy,
- wymienione drzwi i okna,
- nowa instalacja elektryczna i wodna,
- fundamenty w dobrym stanie,
- nowe tynki wewnętrzne,
- tynki zewnętrzne do wymiany,
- dostawiono werandę i podzielono budynek na dwa niezależne mieszkania – zgodnie z projektem zatwierdzonym przez konserwatora i udzielonym pozwoleniem.

Stan zachowania parku dworskiego w Kujanu jest oceniany jako zły. Ma zatarty układ kompozycyjny na skutek dewastacji w latach poprzednich.

Park jest zarośnięty samosiejami. Posyty są nadmiernie rozrośnięte. Występują uschnięte drzewa i konary. Na jego obszarze praktycznie wcale nie prowadzi się prac pielęgnacyjnych i porządkowych.

4.2. Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego oraz istotne zagrożenia dla zabytków archeologicznych.

W myśl art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 ze zm... z 2009 r. Nr 31, poz. 206) wszystkie zabytki archeologiczne - bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece.

Aktualnie zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych są inwestycje budowlane i przemysłowe,

nielegalna eksploatacja żwirowni. Istotne zagrożenie dla zachowania substancji zabytkowej stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w obrębie pól uprawnych stanowi głęboka orka. Niektóre zagrożenia pojawiły się w ciągu ostatnich lat, jak na przykład działalność tzw. poszukiwaczy skarbów z wykrywaczami metali, których rozmiarów nie potrafimy ocenić. Działalność ta szczególnie zagraża cmentarzyskom zlokalizowanym na terenie gminy. Wiele zagrożeń wynika z przyspieszonego rozwoju gospodarczego - jak już wspomniano użycie ciężkiego sprzętu w rolnictwie, rozwój budownictwa, budowa dróg. A zatem podstawowym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych są wszelkie inwestycje związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia prac ziemno - budowlanych.

Zagrożeniem dla dziedzictwa archeologicznego jest też rozwój turystyki zwłaszcza nad rzekami, jeziorami i w obszarach leśnych. Tereny te atrakcyjne pod względem rekreacyjnym obecnie, często były również okupowane przez ludzi w pradziejach i wczesnym średniowieczu. Dostęp do wody, który stanowił podstawę egzystencji osadniczej umożliwiał tworzenie niezwykle licznych osad o metryce sięgającej od epoki kamienia po czasy nowożytne.

4.3. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w gminie.

a) nieruchomości

Gmina Zakrzewo oprócz pojedynczych, częściowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nie posiada ogólnego planu będącego prawem miejscowym. Fakt ten z punktu widzenia ochrony konserwatorskiej jest istotnym zagrożeniem dla zabytków nieruchomości figurujących w ewidencji WWKZ. Bowiem ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy jest jedną z czterech form ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Pozostałe - wpis do rejestru zabytków, dotyczy nielicznej grupy obiektów w gminie Zakrzewo, zaś uznanie za pomnik historii i utworzenie parku kulturowego, obecnie gminy nie dotyczy. Brak szczegółowych zapisów dotyczących ochrony historycznych założeń ruralistycznych, zespołów folwarcznych, cmentarzy i parków nie wpisanych do rejestru zabytków oraz pojedynczych obiektów architektury spowodować może nieodwracalne, daleko idące przekształcenia przestrzenne, kubaturowe, materiałowe oraz architektoniczne krajobrazu kulturowego gminy. Dlatego też przy tworzeniu planów zagospodarowania przestrzennego gmina będzie uwzględniała historyczne założenia ruralistyczne i określała w nich obszar podlegający ochronie konserwatorskiej.

Najbardziej zagrożony pod względem konserwatorskim obszar stanowią cmentarze. Na terenie gminy występuje 17 cmentarzy, w tym 10 rzymsko - katolickich i 7 ewangelickich. Dwa cmentarze rzymsko - katolickie są czynne, a pozostałe są już

nieczynne. Część tych obiektów stanowi własność parafii rzymsko - katolickiej, część jest własnością gminy i jeden cmentarz stanowi własność Skarbu Państwa. Cmentarze te w przeważającej większości są nie zagospodarowane, więc ulegają postępującej degradacji. Wiele z nich jest nieogrodzonych, stąd pozostałości starych nagrobków i metalowych krat z uwagi na łatwy dostęp oraz na zarośnięcie samosiejkami i licznymi krzewami są zagrożone kradzieżą.

Jeden z czynnych cmentarzy, znajdujący się w Zakrzewie, jest prawie wypełniony i w najbliższym czasie konieczne jest podjęcie działań zmierzających do jego powiększenia. Gmina przystąpiła już do opracowywania planu przestrzennego tej części Zakrzewa, w której ma być przygotowany teren pod cmentarz.

Zagrożone pod względem konserwatorskim są także pomniki pamięci narodowej, krzyże i kapliczki przydrożne. Brak ewidencji tychże dóbr kultury może spowodować ich degradację. W związku z tym dla ochrony tych dóbr najważniejszym zadaniem będzie sporządzenie odpowiedniej ewidencji oraz ocena stanu utrzymania tych obiektów.

b) ruchomych

W stosunku do najcenniejszych zabytków ruchomych w gminie największym zagrożeniem jest niewłaściwy montaż instalacji elektrycznej narażający obiekt jak i jego wyposażenie na pożar.

d) archeologicznych

Największym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych na terenie gminy Zakrzewo, są jak już wspomniano wcześniej, wszelkie inwestycje związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia szerokopłaszczyznowych prac ziemno - budowlanych. Należą do nich między innymi planowane na najbliższe lata inwestycje:

- budowa oczyszczalni ścieków w Starej Wiśniewce,
- budowa drogi w Starej Wiśniewce,
- budowa drogi w Nowej Wiśniewce,
- modernizacja hydrofornii wraz z częściową wymianą rur azbestowych w Starej Wiśniewce i Zakrzewie,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach Nowa Wiśniewka, Ługi, Prochy, Wersk, Osowiec,
- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Stara Wiśniewka, Czernice, Głomsk.

W celu ochrony stanowisk archeologicznych oraz pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych niezbędne jest uzgadnianie oraz wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich określonych przez Wielkopolskiego Konserwatora Zabytków.

4.4. Uwarunkowania wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Studium zostało przyjęte uchwałą nr XXXI/193/98

Rady Gminy Zakrzewo z dnia 27 lutego 1998 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Na terenie gminy Zakrzewo nie ma obszarów o znaczących uwarunkowaniach historycznych. Istotą przekształceń obszarów zurbanizowanych jest zachowanie właściwej skali zabudowy oraz nieprzekształcanie obiektów zabytkowych.

Przekształcenia historycznie zabudowanej przestrzeni muszą być prowadzone z zachowaniem następujących warunków:

- 1) nieprzekształcania formy architektonicznej obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków,
- 2) przekształcanie obiektów objętych ochroną konserwatorską za pisemną zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i z zachowaniem wartości zabytkowych obiektów,
- 3) zachowanie historycznych linii zabudowy oraz układów urbanistycznych wsi Zakrzewo, Głomsk i Stara Wiśniewka,
- 4) zabudowywanie obszarów przeznaczonych pod zabudowę obiektami o skali i formie architektonicznej spójnej z zabudową historyczną,
- 5) ustalanie w decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego standardów zabudowy zbliżonych do występujących na danym obszarze; powyższe winno dotyczyć skali zabudowy oraz wielkości działek,
- 6) ustalenie maksymalnej wysokości dla całej gminy nie wyższej niż III kondygnacje z dachem stromym tzn. obiektów piętrowych z poddaszem użytkowym.

Stosowanie powyższych zasad oraz przyjętych w studium kierunków zagospodarowania przestrzennego pozwoli na zachowanie równowagi przestrzennej pomiędzy obszarami zabudowanymi i środowiskiem przyrodniczym.

Posiadane studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy nie uwzględnia obszarów archeologicznych.

4.4. Uwarunkowania wynikające z planu zagospodarowania przestrzennego.

Gmina nie posiada ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego. Są uchwalone plany szczegółowe dotyczące miejscowości Kujan, Śmiardowo Zł, Zakrzewo, które nie zawierają zapisów dotyczących ochrony zabytków i dziedzictwa archeologicznego.

4.6. Uwarunkowania wynikające ze Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Gminy na lata 2007-2015.

Gmina posiada Strategię Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Gminy na lata 2007-2015 wraz z planami rozwoju miejscowości Głomsk, Kujan, Zakrzewo, Czernice i Stara Wiśniewka.

Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Gminy na lata 2007-2015 zawiera wykaz obiektów o wartości kulturowej m.in. kościoły i parki zabytkowe. Wskazuje też, że obiekty zabytkowe wymagają szczególnej ochrony konserwatorskiej.

4.7. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej

Na terenie gminy Zakrzewo jedynymi obiektami stanowiącymi pomniki przyrody są drzewa:

- 1 dąb szypułkowy o obwodzie 300 cm rosnący poziomo nad strumykiem łączącym jezioro Borówno z Wierzchołkiem,
- grupa 6 drzew położonych w parku w Kujanie: 1 dąb o obwodzie 500 cm, 1 lipa drobnolistna o obwodzie 420 cm i 4 jesiony o obwodach 596, 370, 355 i 368 cm,
- grupa drzew w Zakrzewie w rejonie kościoła: 2 dęby o obwodzie 420 i 390 cm, 1 lipa drobnolistna o obwodzie 470 cm oraz 1 klon o obwodzie 300 cm.
- 1 dąb szypułkowy o obwodzie 710 cm i wysokości 30 m oraz 1 wiąz o obwodzie 377 cm i wysokości 28 m w miejscowości Prochy,
- 1 buk zwyczajny o obwodzie 370 cm i wysokości 27 m w leśnictwie Kujan (oddział 1407),
- 1 sosna pospolita o obwodzie 330 cm i wysokości 32 w leśnictwie Wierzchołek (oddział 54b).

4.7. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zabytków archeologicznych

W celu ochrony stanowisk archeologicznych i nawastrzeń kulturowych podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu należy ujmować zagadnienia związane z ochroną zabytków archeologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektować zapisy dotyczące ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Ochrona stanowisk archeologicznych i nawastrzeń kulturowych ma odbywać się przede wszystkim poprzez:

- respektowanie wyznaczonych stref ochrony stanowisk archeologicznych na załącznikach graficznych przy sporządzaniu dokumentów planistycznych
- wprowadzenie zapisu zapewniającego prawidłową ochronę archeologicznego dziedzictwa kulturowego w stosunku do stref występowania stanowisk archeologicznych oraz obszarów chronionych, układów ruralistycznych, założeń pałacowo - parkowych, zabytkowych cmentarzy, obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w ewidencji zabytków:

„Prace inwestycyjne, w tym ziemne związane z budownictwem i zagospodarowaniem terenu, w obrębie obszarów chronionych i stref występowania

stanowisk archeologicznych, wymagają uzgodnienia z WUOZ, który określi warunki realizacji inwestycji.”

5. CELE PROGRAMU

(art. 87 ustawy o ochronie zabytków)

Program ma na celu:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

6. KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA REALIZACJI PROGRAMU

6.1. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków

6.1.1. Sporządzenie Gminnej Ewidencji Zabytków

- 1) planowe i konsekwentne realizowanie zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków,
- 2) dokonanie przeglądu obiektów objętych ochroną konserwatorską,
- 3) sporządzenie gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych - współdziałanie w tym zakresie z Konserwatorem Zabytków,
- 4) określenie stanu technicznego obiektów z ewidencji zabytków,
- 5) wykonanie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych w formie kart zespołu stanowisk archeologicznych,
- 6) sporządzenie elektronicznej, systematycznie aktualizowanej bazy informacji o stanowiskach archeologicznych wytypowanych przez WWKZ do wpisania do rejestru zabytków,
- 7) uzupełnianie i weryfikowanie istniejącej ewidencji zabytków archeologicznych poprzez włączanie informacji, uzyskiwane od WWKZ, o wszystkich sukcesywnie odkrywanych re-

liktach przeszłości, niezależnie od charakteru badań, oraz na podstawie uzyskiwanych wyników badań weryfikacyjnych AZP.

6.1.2. Inwentaryzacja obiektów zabytkowych

- 1) ustalenie szczegółowej lokalizacji obiektów z podaniem nr działek geodezyjnych obiektów objętych ewidencją,
- 2) wprowadzenie do ewidencji zmian powstałych w wyniku rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów,
- 3) zinwentaryzowanie kapliczek, krzyży, pomników i określenie ich stanu technicznego.

6.1.3. Oznakowanie obiektów zabytkowych i określenie zasad ich udostępniania

- 1) oznakowanie obiektów zabytkowych,
- 2) wprowadzenie oznakowania na drogach gminnych, w celu ułatwienia dojazdu do obiektów zabytkowych,
- 3) ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych zasad ich udostępniania do zwiedzania.

6.1.4. Podejmowanie działań w zakresie odnowy zabytków

- 1) informowanie podmiotów mających tytuł prawny do zabytku o możliwościach pozyskania środków finansowych na odnowę zabytków,
- 2) pomoc właścicielom obiektów zabytkowych w tworzeniu wniosków aplikacyjnych o środki na odnowę zabytków,
- 4) współpraca z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w zakresie podejmowania prac remontowych przy zabytkach w zakresie wyglądu zewnętrznego, a więc pokryć dachowych, wymiany stolarek okiennych i drzwiowych, remontów elewacji, dobudów i rozbudów tych obiektów.

6.1.5. Promocja zabytków Gminy Zakrzewo

- 1) udostępnianie turystom obiektów zabytkowych poprzez zamieszczanie informacji na stronie internetowej i w prasie lokalnej o zabytkach w gminie, możliwości ich zwiedzania indywidualnie lub grupowo, zasadach ich udostępniania.
- 2) gromadzenie materiałów archiwalnych, dotyczących obiektów zabytkowych,
- 3) publikacja zdjęć oraz informacji na temat obiektów zabytkowych na stronie internetowej Urzędu Gminy Zakrzewo,
- 4) wspieranie wydawnictw obejmujących zagadnienia związane z historią Gminy oraz ochroną dóbr kultury

6.1.6. Kontrola użytkowania obiektów objętych ochroną konserwatorską

- 1) przestrzeganie zakazów i nakazów obowiązujących w strefach ochrony konserwatorskiej,
- 2) dopasowanie współczesnych programów mieszkalno - usługowych do historycznej funk-

cji obiektów zabytkowych, poprzez adaptację, rozbudowę oraz przebudowę.

Na podstawie istniejącej ewidencji wojewódzkiej zostanie założona ewidencja gminna zabytków w postaci kart adresowych.

Podczas sporządzania gminnej ewidencji zabytków zostaną wykonane karty adresowe dla obiektów tzw. małej architektury łącznie z inwentaryzacją fotograficzną oraz szczegółową lokalizacją.

Gmina nawiąże współpracę z właścicielami obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji poprzez rozpowszechnianie wśród nich informacji na temat zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej, aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowywania obiektów zabytkowych. Ponadto będzie zbierała od nich informacje na temat przeprowadzonych remontów, co będzie odnotowywane w kartach tych obiektów.

Rada Gminy w drodze odrębnej uchwały określi zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

6.2. Poprawa stanu zachowania zabytkowych cmentarzy (figurujących w wojewódzkiej ewidencji zabytków)

Gmina Zakrzewo podejmie próbę rozwiązania problemu nieczynnych cmentarzy.

W pierwszej kolejności przystąpi do ich uporządkowania. We współpracy ze szkołami podstawowymi i gimnazjum z terenu gminy będzie prowadziła akcje oczyszczania terenu cmentarzy poprzez zbieranie śmieci i grabienie liści. We własnym zakresie dokona także wycinki samosiewów i usunięcia krzaków.

Poprawa stanu zachowania cmentarzy będzie realizowana także poprzez ustalenie w planach zagospodarowania przestrzennego docelowych funkcji cmentarzy poprzez wyszczególnienie, które (najlepiej zachowane z licznymi nagrobkami) pozostaną cmentarzami i objęte zostaną programem rewitalizacji na miarę możliwości finansowych gminy, a które stanowić będą tereny zieleni urządzonej bądź pozostałości po cmentarzach z zachowaniem starodrzewia i ewentualnym zgrupowaniem pozostałości nagrobków w jednym miejscu cmentarza w formie miejsca pamięci lub lapidarium. Co do cennych zachowanych nagrobków i pozostałych elementów cmentarzy zostanie przeprowadzona inwentaryzacja fotograficzna i opisowa we współpracy z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków.

6.3. Rozpoznanie perspektyw tworzenia parków kulturowych na terenie gminy

Na terenie Gminy Zakrzewo nie przewiduje się tworzenia parków kulturowych.

6.4. Określenie sposobu realizacji poszczególnych celów Programu zawartych w punkcie 5.

6.4.1. Obiekty zabytkowe stanowiące własność gminy Zakrzewo

Obiektem wpisanym do rejestru zabytków stanowiącym własność gminy Zakrzewo jest jedynie Dom Polski w Zakrzewie. Na 2009 rok zaplanowano remont obiektu, który obejmie wykonanie ocieplenia budynku i elewacji zewnętrznej, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, częściową wymianę instalacji kanalizacyjnej, wymianę pieca i remont kotłowni, remont budynku gospodarczego i dziedzińca oraz ocieplenie dachu drugiego budynku.

6.4.2. Obiekty niebędące własnością gminy Zakrzewo

Pozostałe obiekty wpisane do rejestru zabytków stanowią własność:

- kościoły - własność parafii rzymsko - katolickich
- park w Kujanie - własność Skarbu Państwa

Z uwagi na fakt iż w/w obiekty nie są własnością gminy Zakrzewo nie mamy możliwości bezpośredniego sprawowania opieki nad tymi zabytkami, a co za tym idzie wpływania na sposób ich użytkowania. Natomiast działania pośrednie wynikające z ustawy jak również polityki gminy Zakrzewo polegać, będą na:

- prowadzeniu edukacji na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie Gminy w zakresie informacji o zasobie zabytków i krajobrazu kulturowego regionu oraz możliwościach ich ochrony,
- promowaniu wśród mieszkańców gminy i przybywających tu gości najcenniejszych zabytków,
- wspieraniu przy współudziale Urzędu Ochrony Zabytków poczynań związanych z właściwym utrzymaniem i zagospodarowaniem zabytków i ich otoczenia,
- określaniu przy sporządzaniu dokumentów planistycznych warunków i sposobów ochrony zabytków wpisanych do rejestru zabytków jak również figurujących w ewidencji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej związanej z problematyką zabytków nieruchomych, ruchomych i archeologicznych na terenie gminy Zakrzewo (ewidencja gminna)

7. PODZIAŁ NA ZADANIA

1. Stworzenie bazy danych

- a) dokonanie przeglądu w terenie z udziałem Rady Sołeckiej w każdym sołectwie i weryfikacja posiadanych wykazów,
- b) kwalifikacja obiektów pod kątem stanu estetycznego,
- c) wykonanie dokumentacji fotograficznej wszystkich obiektów zabytkowych,
- d) stworzenie kart ewidencyjnych z dokumentacją fotograficzną,

e) opracowanie bazy zabytków Gminy Zakrzewo

2. Określenie stanów własnościowych obiektów:

- a) ustalenie szczegółowej lokalizacji obiektów na działkach gruntu,
- b) nawiązanie współpracy ze Starostwem Powiatowym w Złotowie w celu ustalenia właściciela lub użytkownika
- c) naniesienie ustalonych danych własnościowych obiektów do kart ewidencyjnych.

3. Określenie stanów technicznych obiektów:

- a) nawiązanie współpracy z powiatowym organem nadzoru budowlanego w celu ustalenia stanu technicznego zinwentaryzowanych obiektów,
- b) naniesienie wniosków i opinii w sprawie dalszej kwalifikacji obiektów do gminnej ewidencji dóbr kultury,
- c) określenie niezbędnych prac rewitalizacyjnych obiektów, określenie szacunkowej wartości ich przeprowadzenia.

4. Bieżąca aktualizacja ewidencji dóbr kultury w gminie:

- a) wprowadzenie do ewidencji zmian wynikających z rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów,
- b) wprowadzenie do ewidencji zmian dotyczących stosunków własnościowych.

5. Podejmowanie działań w zakresie odnowy zabytków.

- a) pozyskiwanie środków zewnętrznych na odnowę zabytków będących własnością gminy,
- b) informowanie innych właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków.

6. Określenie zasad udostępniania zabytków w celach turystycznych:

- a) ustalenie z właścicielami wykazu obiektów udostępnianych w celach turystycznych,
- b) oznakowanie obiektów udostępnianych w celach turystycznych.

7. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:

- a) włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjum prowadzonych przez gminę,
- b) publikacja materiałów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w prasie lokalnej, w materiałach promocyjnych oraz na stronie internetowej Gminy Zakrzewo

8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU

Podmiotem formułującym Program jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz gminy na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych.

Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty mające do czynienia z obiektami zabytkowymi, w tym także na mieszkańców, tak by wywołać ich pożądane zachowanie prowadzące do realizacji zamierzonych celów.

Zakłada się, że w realizacji Programu wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów: instrumenty prawne, finansowe, koordynacji, społeczne oraz instrumenty kontrolne.

1. Instrumenty prawne

- a) dokumenty wydawane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych,
- b) programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- c) uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagadnień ochrony zabytków,
- d) wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków z terenu gminy, które powinny być objęte ochroną prawną,

2. Instrumenty finansowe

- a) dotacje,
- b) uchwała w sprawie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.
- c) subwencje,
- d) dofinansowania,
- e) programy uwzględniające finansowanie z funduszy Unii Europejskiej.

3. Instrumenty koordynacji

- a) strategie rozwoju gminy,
- b) plany rozwoju lokalnego,
- c) programy prac konserwatorskich,
- d) programy ochrony środowiska,
- e) studia i analizy, koncepcje,
- f) plany rewitalizacji.

4. Instrumenty społeczne

- a) edukacja kulturowa,
- b) informacja,
- c) współpraca,
- d) współdziałanie z organizacjami społecznymi.

5. Instrumenty kontrolne

- a) utworzenie w ramach organizacyjnych Urzędu Gminy Zakrzewo Zespołu Koordynującego pracami realizującymi poszczególne zadania wynikające z ustaleń niniejszego Programu.

W skład zespołu wchodzi pracownicy Urzędu Gminy Zakrzewo:

1. Sekretarz Gminy

- Wojtasik Krystyna

2. Inspektor ds. zagospodarowania przestrzennego i rozwoju gminy, ochrony środowiska, rolnictwa i leśnictwa, przyrody, zamówień publicznych i inwestycji gminnych:

- Szczodry Zdzisław

3. Młodszy referent ds. obsługi rady gminy, jej organów, spraw oświaty i wychowania:

- Buława Aneta

- b) aktualizacja bazy danych ewidencji gminnej,
- c) monitoring stanu środowiska kulturowego.

10. MONITORING DZIAŁANIA PROGRAMU

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca

2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wójt Gminy Zakrzewo zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata sprawozdania z realizacji Programu. Sprawozdanie to przedstawiane jest Radzie Gminy. Po 4 latach program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez Radę Gminy.

Do wykonania powyższego zadania utworzono Zespół Koordynujący monitorujący Program poprzez analizę stopnia jego realizacji.

11. NIEKTÓRE ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Obowiązek dbania o stan zabytków ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na właścicieli i posiadaczy zabytków.

Wsparciem dla zadań z zakresu ochrony zabytków są zewnętrzne źródła dofinansowania udzielane zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami.

- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (www.mkidn.gov.pl) w ramach programu operacyjnego „Dziedzictwo Kulturowe” realizowane przez 6 priorytetów:

1. Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych
2. Rozwój instytucji muzealnych
3. Ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju
4. Ochrona zabytków archeologicznych
5. Tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego

6. Ochrona zabytkowych cmentarzy

- Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków (wosoz.bipi.pl/public)- dotacje przyznawane są na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków na podstawie wniosków złożonych przez właścicieli, posiadaczy lub użytkowników zabytków

- Samorząd Województwa Wielkopolskiego (www.bip.umww.pl) - budżet województwa wielkopolskiego przewiduje środki na pomoc finansową ukierunkowaną na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Są to dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych zarówno jednostkom sektora finansów publicznych jak również pozostałym jednostkom.

- Fundusz Kościelny (www.mswia.gov.pl) - dotacje udzielane wyłącznie na remonty i konserwacje zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt. Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących, wyposażenia obiektów sakralnych oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz. Podmiotami uprawnionymi do otrzymywania środków Funduszu Kościelnego są:

1. osoby prawne Kościoła Katolickiego;
2. osoby prawne innych kościołów i związków wyznaniowych działających na podstawie ustaw o

stosunku Państwa do kościołów oraz związków wyznaniowych;

3. osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych wpisanych do rejestru kościołów i związków wyznaniowych, o którym mowa w art. 30 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności su-

mienia i wyznania (Dz.U. z 2005 Nr 231, poz. 1965) - Ponadto istnieją możliwości zdobywania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na zadania inwestycyjne i społeczne do współfinansowania z funduszy krajowych i zagranicznych Unii Europejskiej.

3348

UCHWAŁA Nr XXII/148/09 RADY GMINY ZAKRZEWO

z dnia 29 września 2009 r.

w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków

Na podstawie art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 96, poz. 959; Nr 238, poz. 2390; z 2006 r. Nr 50, poz. 362, Nr 126, poz. 875, z 2007 r. Nr 192, poz. 1394, z 2009 r. Nr 31, poz. 206, Nr 97, poz. 804) Rada Gminy Zakrzewo uchwała, co następuje:

§1.1. Z budżetu gminy Zakrzewo może być udzielona dotacja celowa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, zwana dalej „dotacją”, przy zabytku znajdującym się na terenie gminy Zakrzewo i wpisanym do rejestru zabytków.

2. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie, w szczególności:

- 1) sporządzenia ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych,
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej,
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich,
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego,
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz,
- 7) zabezpieczenie, zachowania i utrwalenie substancji zabytku,
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie,
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności,
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych,
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które po-

siadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności,

- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej,
- 14) działań zmierzających do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku,
- 15) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-14,
- 16) zakup i montaż instalacji przeciwłamaniowej, przeciwpożarowej lub odgromowej.

§2. O dotację może ubiegać się każdy podmiot posiadający tytuł prawny do zabytku, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego.

§3.1. Dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy jednym i tym samym zabytku.

2. Jeżeli zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót budowlanych.

3. W przypadku, gdy podmiot, o którym mowa w §2, na prace lub roboty budowlane przy zabytku otrzymuje również inne środki publiczne, kwota dotacji przyznane z budżetu gminy wraz z kwotami przyznanych na ten cel innych środków publicznych nie może przekroczyć 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

§4.1. Uprawniony podmiot ubiegający się o dotację składa wniosek o udzielenie dotacji wraz z następującymi załącznikami:

- 1) uwierzytelnioną kopię decyzji o wpisie do rejestru zabytków obiektu, którego dotyczą prace